

De foto achterop

Het Belida zwaard op deze foto is afkomstig uit de collectie van de missiepaters uit Boxtel en is door hen in de eerste helft van de vorige eeuw verzameld samen met een vrijwel identiek exemplaar.

Het is waarschijnlijk rond 1825 vervaardigd en bevindt zich nu in de collectie van Karel Sirag. Hij vertelt hierover het volgende:

detail heft, zwaardpunt nu boven

Vijf krijgers met zwaard en schild (twee van hen goed zichtbaar) groen kadertje voor duidelijkheid

Belida afgebeeld in Belida

Al meer dan vijftig jaar verzamel ik wapens uit Indonesië. Toen ik zestien jaar werd, kreeg ik van ooms en tantes geld om zelf een cadeau uit te zoeken. Toen ik langs de etalage van de dorpsantiekwinkel liep, zag ik daar iets wat mij direct boeide: een vreemd gevormde dolk. Ik ging de winkel binnen en de eigenares vertelde mij dat het een dolk uit Indonesië was. Een 'rentjong' uit Atjeh, zo bleek later. Het exotische daarvan trok mij onweerstaanbaar aan, ik vond hem mooi, mysterieus en 'anders'. En het 'verjaardagsbudget' was toereikend, dus dit moest mijn cadeau worden. Dat lukte. Wát voelde ik me toen stoer met mijn nieuwe bezit. Twee maanden later had ik alles gelezen wat mij ter beschikking stond over de 'heroïsche strijd in Atjeh'. Van het beladen koloniale verleden werd ik me pas jaren later bewust. Na die eerste aankoop duurde het niet zo lang voor ik nóg een wapen kocht, een sabel uit hetzelfde gebied voor vijfenveertig gulden, een enorme aanslag op mijn bescheiden financiële mogelijkheden. Daarna had de verzamelkoorts mij voorgoed te pakken. En die fascinatie voor 'Indisch Wapentuig' is altijd gebleven.

Wie denkt dat men in Indonesië alleen krissen draagt, heeft het mis. De variatie aan wapentuig in deze archipel is gigantisch. Ieder eiland, ieder volk, iedere streek heeft zijn eigen type. En ieder type wapen heeft weer zijn eigen variaties, die in de loop der eeuwen zijn ontstaan. Deze kunnen zijn voortgekomen uit verandering van vechtmethodes of van esthetische voorkeuren. Maar ook uit het overnemen van de techniek van geïmporteerde wapens en daar dan een eigen gezicht aan geven. En zeker zo belangrijk natuurlijk het zich willen onderscheiden van anderen, vaak pure pronkzucht. Die enorme variatie maakt het verzamelen van dit soort wapens zo boeiend.

Een van de mooiste wapens uit mijn verzameling vind ik de Belida, ook wel Belapi genoemd, die nu op de cover staat. Het is een functioneel wapen uit de kleine eilandengroep Solor/Adonara. De balans ligt exact in het midden. Het zwaartepunt in het verbrede uiteinde van het lemmet tegenover het gewicht van het heft geeft bij een slaande beweging extra kracht aan de schwing. Die kan nog worden versterkt door het verlengde bovendeel van het heft met twee handen te gebruiken zo men dit zou willen. En daarmee zorgt de iets gekromde snedezijde voor een ware sabelhouw. Maar eigenlijk interesseert het vroegere gebruik mij niet bovenmatig. Het gaat mij om de schoonheid van de zachtvloeiende S-vorm, de zeer aparte vorm van de greep en het oergevoel dat het voor mij uitstraalt. Waar het in het verleden voor is gemaakt doet niet meer ter zake. Het is een kunstvoorwerp geworden. De tijd heeft het gebruik ingehaald.

Wat ook interessant is, zijn de diverse materialen van het heft. Bij veel heften in de Indonesische archipel wordt behalve hout, ook karbouwhoorn (vaak heel fraai bewerkt) gebruikt, maar hier is ook nog een inleg van been aanwezig. Ook is tin toegepast. Dat zie je op Indonesische wapens heel zelden: alleen op sommige oude wapentypes van Alor, centraal Sulawesi en de Enggano eilanden. Bij de basis van het lemmet zit een tinnen stootplaat in de vorm van een driehoek die vooral aan de snedezijde uitsteekt met daarboven, uit één stuk vervaardigd, een versiering rondom het onderste deel van het heft. Normaal vind je hier bij de Belida ajourwerk in een soort hekwerkform, maar bij mijn exemplaar heeft dit ajour een zeer bijzondere vorm gekregen. Draai je het zwaard zo, dat de punt van het lemmet omhoog wijst, dan zie je op deze plaats zowaar een kring van vijf krijgers staan, elk met een ceremoniële driepuntige hoofdtooi op het hoofd. In de linkerhand dragen zij een langwerpige rechthoekig schild en in de rechterhand een zwaard: dezelfde Belida! Ik vind dit zo'n bijzonder exemplaar dat, als ik vijf voorwerpen mee zou mogen nemen naar Huize Avondrood, dit er een van zou zijn. *Karel Sirag*

